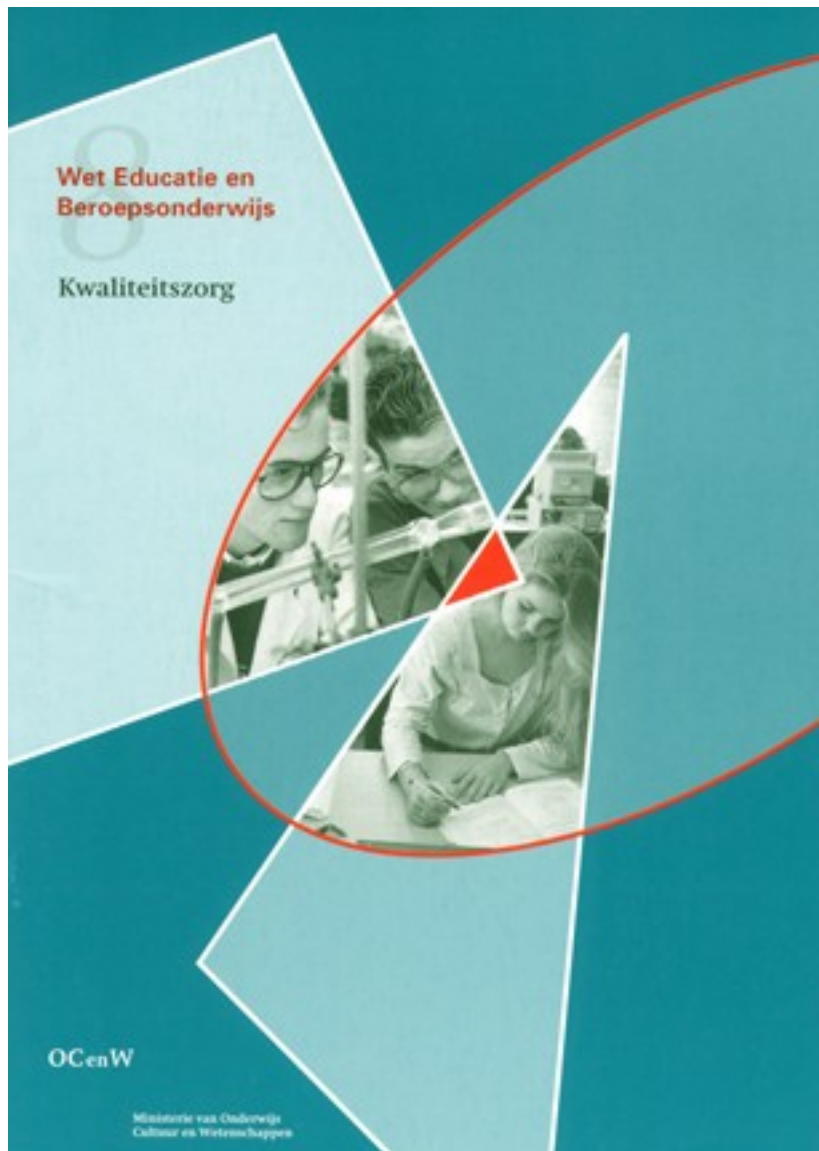

WEB 8: Kwaliteitszorg

Woord vooraf

Sinds 1 januari 1996 is de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) van kracht. Deze wet is bedoeld om meer samenhang te brengen in de verschillende vormen van onderwijs binnen de sector beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. De WEB moet leiden tot een stelsel dat deelnemers van zeer diverse pluimage opvangt met op de persoon toegesneden opleidingen. Ook beoogt de wet de kwaliteit van de educatie te versterken. Daarbij is het de bedoeling om talenten de kans te bieden zich te ontwikkelen en activiteiten in bedrijven en scholen te stimuleren. In het veld van volwasseneneducatie en beroepsonderwijs is grote behoefte aan informatie over de consequenties van de WEB. Er worden de komende jaren immers een groot aantal bestuurlijke en onderwijskundige vernieuwingen doorgevoerd. De directie BVE is daarom gestart met de publicatie van een algemene brochure en themabrochures over de WEB. De eerste brochure geeft een samenvatting van de WEB op hoofdlijnen. In de tweede brochure is de wettekst integraal opgenomen. De themabrochures behandelen specifieke onderwerpen. Een overzicht van de thema's treft u achterin deze brochure aan. In deze brochure wordt uiteengezet welke waarborgen in het stelsel voor educatie en beroepsonderwijs zijn opgenomen om kwaliteit te bereiken en in stand te houden. De meeste informatie geldt ook voor de agrarische innovatie- en praktijkcentra, die specifieke taken uitvoeren voor de agrarische opleidingscentra. Aan deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend. Als u vragen, opmerkingen of suggesties heeft, dan kunt u contact opnemen met het Informatiecentrum voor Beroepsonderwijs, Volwasseneneducatie en Hoger Onderwijs (ICO/BVH). Het informatiecentrum is bereikbaar van 9.00 - 16.30 uur.

Telefoon 079 323 2666

Telefax 079 323 3220

E-mail ico-helpdesk@minocw.nl

Internet cfi-loket, <http://www.pi.net/~cfi>

cfi-loket, ico helpdesk

Het adres van de directie BVE op internet is:

<http://www.dds.nl/~bve/plantsoen>

Het BVE-net is te raadplegen via <http://www.dds.nl/~plein/bve>

Het adres van de directie BVE op internet is: <http://www.dds.nl/plein/bve>

Specifieke bve-informatie vindt u op het bve/plantsoen

1 Kwaliteitszorg in de WEB

1.1 Kwaliteit als centrale doelstelling

Een van de centrale doelstellingen van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) is versterking van de kwaliteit van de educatie en het beroepsonderwijs. Uitgangspunt daarbij is dat de instellingen verantwoordelijk zijn voor het aanbieden en uitvoeren van onderwijs dat tegemoet komt aan de eisen van klanten, afnemers en opdrachtgevers. Te denken valt daarbij aan de onderwijsdeelnemers, het vervolgonderwijs, het bedrijfsleven en de overheid. Deze partijen bepalen uiteindelijk wat de kwaliteit is van het geleverde onderwijs. De WEB bevat een groot aantal instrumenten om een dergelijk, op kwaliteit gericht onderwijsaanbod te realiseren.

1.2 Wie bepaalt wat kwaliteit is?

Het is moeilijk om een inhoudelijke definitie van kwaliteit te geven. Nog moeilijker, zo niet onmogelijk is het een definitie te geven waarin iedereen zich kan vinden. Dit geldt zeker voor de onderwijssector educatie en beroepsonderwijs. De instellingen in deze sector hebben immers te maken met een buitengewoon divers en heteroog geheel van belanghebbenden; verschillende groepen, personen, instanties en bedrijven hebben allemaal hun eigen verwachtingen, wensen of claims ten aanzien van deze sector. Zo stellen onderwijsdeelnemers andere eisen dan de arbeidsorganisaties, het vervolgonderwijs of de overheid.

De *onderwijsdeelnemers* zijn de 'klanten' met wie het onderwijs in toenemende mate rekening moet houden. Zij worden kritischer en assertiever, nemen steeds minder genoegen met traditionele didactische werkvormen en vragen om uitdagende leeromgevingen. Bovendien vormen de onderwijsdeelnemers in deze sector een zeer heteroog geheel aan onderwijsdeelnemers. Zij verschillen onder meer in opleidingsachtergrond, etnische herkomst, leeftijd en aspiraties. De *arbeidsorganisaties* vormen daarnaast een belangrijke partij voor de sector educatie en beroepsonderwijs. Bedrijven en tal van andere organisaties, waaronder de overheid, hebben er belang bij dat het onderwijs personen aflevert die beschikken over kennis, inzicht en vaardigheden om de beroepen uit te oefenen die binnen de arbeidsorganisaties voorhanden zijn. Zij doen hun invloed gelden op zowel landelijk niveau (via de eindtermen) als regionaal niveau. Het *vervolgonderwijs* vormt een belangrijke afnemer voor de sector educatie en beroepsonderwijs. Zo zal de sector intensiever met het hoger beroepsonderwijs moeten samenwerken om de eindtermen van het secundair beroepsonderwijs en de instroomprofielen van het hoger beroepsonderwijs op elkaar af te stemmen. De educatie zal beter moeten gaan aansluiten op vervolgonderwijs (zoals scholing in het kader van de arbeidsvoorziening) en op vervolgonderwijs dat binnen een Regionaal Opleidingen Centrum (ROC) wordt aangeboden. De *gemeentelijke overheid* is een belangrijke gesprekspartner voor de educatie. De gemeente bepaalt voor welke doelgroepen welk

educatief aanbod tot stand zal komen. Daardoor is zij tevens de kwaliteitsnormerende partij. De gemeente sluit hierover een contract af met de instelling.

De *rijksoverheid* stelt ook eisen aan de prestaties van de instellingen. Zo moet het onderwijs toegankelijk zijn voor zwakkere groeperingen en moeten leerwegen zo doelmatig mogelijk zijn. De rijksoverheid heeft in dit opzicht overigens een bijzondere positie die in paragraaf 1.5 nader wordt toegelicht. Al deze partijen hebben zo hun eigen verwachtingen en belangen bij het onderwijs. Zij hebben dan ook allemaal hun eigen ideeën over kwaliteit die onderling strijdig kunnen zijn. Dat maakt het ook onmogelijk om een consensusdefinitie van kwaliteit te geven. Het is dan ook niet zozeer van belang om vast te stellen wat kwaliteit is, maar wie, in welke mate kwaliteit bepaalt.

1.3 Instellingen leveren kwaliteit

De WEB legt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs in belangrijke mate bij de instellingen. Zij moeten in overleg met belanghebbende partijen om hen heen uitmaken wat zij aan willen bieden, hoe zij dat doen en tot welke resultaten dat moet leiden. Zij zullen hun gehele interne onderwijs, hun didactiek en hun organisatie zo moeten inrichten dat de gewenste uitkomsten ook daadwerkelijk worden bereikt. Onderwijsinstellingen zullen bovendien ook duidelijk moeten maken dat zij de prestaties leveren die de verschillende partijen van ze verlangen. Zij zullen daarover dus verantwoording moeten afleggen. Dit betekent een ingrijpende heroriëntatie van deze instellingen: van een aanbodgerichte naar een vraaggerichte opstelling en werkwijze. De benadering 'kwaliteit is wat een klant vraagt', zet overigens niet de deur open naar een ongebreidelde 'u vraagt, wij draaien' opstelling. De onderwijsinstellingen hebben nadrukkelijk ook een eigen verantwoordelijkheid die voortvloeit uit eigen professionele standaarden en de feitelijke mogelijkheden om het gewenste onderwijs aan te bieden. In de praktijk zal daarom sprake zijn van overleg tussen de klant en de instelling over de wensen van de klant. Daarbij gaat het niet alleen over wat de instelling *kán*, maar ook wat de instelling *wíl* leveren. De onderwijsinstellingen staan dus voor de uitdaging om:

- onderwijs te leveren dat afgestemd is op het geheel aan verwachtingen en wensen van alle genoemde partijen;
- onderwijs te leveren op een wijze die past bij de eigen identiteit, capaciteit en professionele integriteit.

1.4 Een definitie van kwaliteit

Op basis van het voorgaande is het mogelijk een procedurele definitie van kwaliteit te formuleren: een definitie waarin staat hoe kwaliteit tot stand komt en niet één waarin staat wat kwaliteit is. Uit de toelichtende stukken bij het WEB-wetsvoorstel is de volgende definitie op te maken: Kwaliteit komt tot stand indien de onderwijsinstelling optimaal voldoet aan door andere partijen geformuleerde onderwijs- en vormingsbehoeften, voldoet aan eigen professionele standaarden en past binnen de eigen missie van de instelling.

Deze definitie maakt twee zaken duidelijk. In de eerste plaats gaat het er in deze begripsomschrijving niet om te formuleren wat kwaliteit is, maar om wie dat bepaalt. In de tweede plaats blijkt dat de onderwijsinstelling zelf meebepaalt hoe het geleverde product of de geleverde dienst eruit moet zien. Dit betekent dat er tussen de instelling en de afnemer overleg plaatsvindt over de aard, de vorm en de uitvoering van de producten en diensten.

1.5 De rol van de rijksoverheid: een dubbele pet

Gezien deze procedure definitie van kwaliteit, is het van belang stil te staan bij de vraag wat de rijksoverheid nu van de instellingen verlangt. Haar eis blijkt tweeledig.

Ten eerste is de rijksoverheid te beschouwen als één van de partijen met specifieke wensen wat betreft de resultaten van het onderwijs. Deze wensen zijn ook in de wet genoemd en hebben betrekking op a) kwalificering, b) toegankelijkheid van het onderwijs voor zwakkere doelgroepen, c) doelmatigheid van leerwegen en d) studie- en beroepskeuzevoorlichting. Als verantwoording afgelegd moet worden aan de rijksoverheid gaat het vooral om die onderwerpen.

Ten tweede ziet de rijksoverheid er op toe dat kwaliteit volgens de hierboven beschreven procedure tot stand komt. Met andere woorden, zij controleert of de onderwijsinstellingen zich nadrukkelijk vergewissen van de verwachtingen en belangen van de andere partijen en daarop adequaat reageren. De rijksoverheid doet daarbij nadrukkelijk een beroep op het zelfregulerend vermogen van de instelling: op het vermogen de eigen kwaliteit te bewaken en zichzelf bij onvoldoende kwaliteit te corrigeren.

De WEB bevat de instrumenten waarmee de overheid deze aansturing en dit toezicht pleegt. Deze worden in het volgende hoofdstuk beschreven.

2 WEB-bepalingen: kwaliteitsinstrumenten

De bepalingen die in de WEB opgenomen zijn met het oog op kwaliteit sluiten aan bij opvatting van kwaliteit die in het vorige hoofdstuk is beschreven. Aan de ene kant zorgen de bepalingen ervoor dat de externe partijen inderdaad in staat gesteld worden hun verwachtingen en wensen te verwoorden en vertaald te krijgen in het onderwijsproces en de onderwijsresultaten. Aan de andere kant zetten de bepalingen in de WEB de onderwijsinstellingen ertoe aan zich nadrukkelijk rekenschap te geven van die wensen en verwachtingen. In dit hoofdstuk worden de bepalingen uit de WEB nader beschreven.

2.1 Eindtermen en kwalificatiestructuren

Eindtermen zijn de productdefinities van het onderwijs. In de eindtermen worden de kennis, vaardigheden en inzichten beschreven die het resultaat zijn van een bepaalde opleiding of cursus in de educatie of het beroepsonderwijs. Deze kennis, vaardigheden en inzichten zijn van belang (of zelfs noodzakelijk) om een beroep uit te kunnen oefenen, succesvol te kunnen deelnemen aan een vervolgonderwijs of in het algemeen goed mee te kunnen draaien in de samenleving. Met het oog op onderlinge samenhang zijn de eindtermen ondergebracht in een kwalificatiestructuur voor het beroepsonderwijs en een kwalificatiestructuur voor de educatie.

Voor de kwaliteit van het onderwijs zijn eindtermen van groot belang, omdat ze zowel aan de onderwijsdeelnemers als aan de "afnemers" van het onderwijs helderheid verschaffen over het product van het onderwijs en over de maatschappelijke waarde van dit product. Voor de onderwijsdeelnemers zijn eindtermen bovendien van belang om vast te kunnen stellen of de opleiding past bij de eigen mogelijkheden en aspiraties. Voor de afnemers, zoals bedrijfsleven en vervolgonderwijs, bieden eindtermen belangrijke aanknopingspunten voor het formuleren van de eigen kwaliteitsnormen voor onderwijs. De WEB voorziet daarom in procedures die de afnemers ook invloed geven op de inhoud van de eindtermen.

2.2 Examens en externe legitimering

Een opleiding of cursus wordt doorgaans afgesloten met een toets of examen waarmee wordt vastgesteld of de deelnemer beschikt over de kennis, vaardigheden en inzichten die in de eindtermen zijn vastgelegd. Wordt deze toets met succes afgelegd, dan ontvangt de deelnemer een certificaat of diploma dat geldt als bewijsstuk. Gelet op deze betekenis van een certificaat of diploma is het buitengewoon belangrijk dat zo'n document op goede gronden wordt verstrekt. De toetsing of examinering moet dus van hoge kwaliteit zijn. De wet legt daarom onderwijsinstellingen bepalingen op die hen verantwoordelijk maken voor de examinering, maar die tevens een extra kwaliteitswaarborg bieden in de vorm van externe legitimering van de examens.

2.3 De onderwijsovereenkomst

De onderwijsovereenkomst is een belangrijk instrument om de positie van de onderwijsdeelnemer als belanghebbende partij te versterken. Deze overeenkomst wordt voor de duur van de inschrijving schriftelijk gesloten tussen de instelling en de deelnemer. De overeenkomst regelt de rechten en plichten van beide partijen en beoogt onder meer de deelnemers te garanderen dat het programma dat hun toegezegd is ook daadwerkelijk verzorgd wordt. Als dat niet gebeurt door oorzaken die de instelling te verwijten zijn, dan kunnen zij een beroep doen op de schadevergoeding die in de overeenkomst omschreven moet zijn. Omgekeerd biedt de onderwijsovereenkomst de instelling de kans om de deelnemer op zijn of haar verplichtingen te wijzen.

2.4 Bekostiging en contracten

De bekostiging is voor de rijks- en gemeentelijke overheid een belangrijk instrument om de eigen kwaliteitsnormen kracht bij te zetten.

De rijksoverheid bekostigt het beroepsonderwijs. Zij kan de systematiek van bekostiging zó opzetten dat instellingen beloond worden als zij prestaties leveren die tegemoet komen aan de specifieke eisen die in de wet geformuleerd zijn. Langs die weg zal de toekomstige bekostigingssystematiek niet alleen gericht zijn op bekostiging op basis van het aantal onderwijsdeelnemers, maar ook op basis van het aantal afgegeven diploma's en het aantal onderwijsdeelnemers met opleidingsachterstanden. Op deze wijze wordt bevorderd dat het onderwijs leidt tot kwalificering én toegankelijk is voor zwakkere doelgroepen.

Als bekostiger van de educatie kan de gemeente iets vergelijkbaars doen, hoewel er in dit geval geen sprake is van een bekostigingssystematiek maar van een contract tussen de gemeente en de instelling. Dit contract is dan het resultaat van een onderhandelingsproces waarin de gemeente haar wensen en kwaliteitsnormen tot uitdrukking kan brengen en de instelling zich als onderwijsaanbieder opstelt.

2.5 Informatiestroom

In de WEB is geregeld dat er een regelmatige stroom gegevens wordt gezonden van de instelling naar het betrokken ministerie. Dit zijn gegevens die nodig zijn voor de bekostiging van de instellingen en voor de onderbouwing en evaluatie van het overheidsbeleid. Het gaat hierbij vooral om gegevens over de in-, door- en uitstroom van leerlingen.

Deze gegevens moeten inzicht bieden in de resultaten en de prestaties van de instelling: het rendement, de doorstroom van doelgroepen, de toegankelijkheid van het onderwijs, enzovoort. Aan de hand van deze informatie kan de buitenwacht zich een oordeel vormen over de kwaliteit van het geleverde onderwijs.

2.6 Een stelsel van kwaliteitszorg

De WEB verplicht de instelling een stelsel van kwaliteitszorg op te zetten en te onderhouden. Met deze bepaling wordt beoogd dat de instelling zich systematisch bezint op de eigen onderwijsprestaties en op de verbetering van die prestaties. Bij de zorg voor de kwaliteit dient de instelling onafhankelijke deskundigen te betrekken en - zo mogelijk - samen te werken met andere instellingen. Het zal duidelijk zijn dat deze bepaling in de wet, die de instelling rechtstreeks verplicht zich op de eigen kwaliteit te bezinnen, van groot belang is. Het stelsel van kwaliteitszorg wordt meer uitvoerig beschreven in hoofdstuk 3.

2.7 Het kwaliteitszorgverslag

Nauw gerelateerd aan het stelsel van kwaliteitszorg is het kwaliteitszorgverslag dat de instelling één keer in de twee jaar openbaar dient te maken. Het doel van het kwaliteitszorgverslag is: verantwoording afleggen over het kwaliteitszorgstelsel en zijn werking en daarmee over het zelfregulerend en zelfcorrigerend vermogen van de instelling.

De essentie van het kwaliteitszorgverslag is dat de opzet van het stelsel wordt beschreven én dat wordt beschreven in hoeverre het stelsel 'werkt'. In hoeverre draagt het bij aan de totstandkoming en de verbetering van de kwaliteit? Het kwaliteitszorgverslag wordt meer uitvoerig beschreven in hoofdstuk 4 en in de 'Regeling Inrichting Kwaliteitszorg' (zie bijlage: regelingen).

2.8 Het toezicht door de Onderwijsinspectie

De taak van de Onderwijsinspectie is in essentie: toezicht houden op de uitvoering van alle wettelijke bepalingen, op het functioneren en de prestaties van instellingen en van het bestel als geheel en op rapportage daarover aan de minister. In de WEB is dit toezicht nadrukkelijk toegespitst op de kwaliteit van de werkzaamheden van de instellingen. Deze aanscherping komt tot uitdrukking in a) de controletaak van de inspectie die wordt uitgeoefend op het niveau van de instelling en b) in de evaluatietaak die betrekking heeft op het bestel als geheel.

De controletaak betreft het toezicht op het naleven van de wettelijke bepalingen en dus ook op de voorschriften voor de kwaliteit en de kwaliteitszorg van de instellingen. Dit houdt in dat de inspectie erop moet toezien of een instelling op adequate wijze een stelsel van kwaliteitszorg heeft ingericht en of zij het stelsel adequaat hanteert. Het kwaliteitszorgverslag is daarbij een belangrijke informatiebron, naast de andere bronnen waarover de Onderwijsinspectie kan beschikken.

De evaluatietaak betreft de beoordeling van het bestel (werkt het zoals het zou moeten werken?) en van de staat van het bve-onderwijs. Het gaat hierbij zowel om een oordeel over de kwaliteit van het bve-onderwijs, als om een oordeel over de kwaliteit van de werkzaamheden van de bve-actoren in hun totaliteit. De achterliggende gedachte hierbij is dat de gewenste kwaliteit op macro-niveau alleen wordt bereikt als het bestel goed functioneert.

2.9 Sanctiebepalingen

Nu kwaliteit zo'n essentieel onderdeel van de wet is geworden, ligt het voor de hand dat de WEB ook regelt wat er gebeurt als een opleiding onvoldoende kwaliteit levert. De zorgvuldige procedure die de WEB hiervoor heeft opgezet, ziet er in grote lijnen als volgt uit.

Het zal in de meeste gevallen de Onderwijsinspectie zijn die een kwaliteitsprobleem signaleert. De eerste stap is dan dat er overleg met de instelling plaatsvindt en dat de instelling een redelijke mogelijkheid gegeven wordt het onderwijs te verbeteren. Mocht blijken dat de opleiding desondanks van te lage kwaliteit blijft, dan kan de minister een formele waarschuwing geven. Een laatste stap kan het intrekken van rechten zijn: het recht om diploma's uit te reiken en het recht op bekostiging. De verwachting is overigens dat deze laatste stap in de praktijk zelden of nooit gezet hoeft te worden gezien het grote arsenaal aan instrumenten in de WEB dat gericht is op het bevorderen van kwaliteit.

3 Het stelsel van kwaliteitszorg

3.1 Vier centrale kenmerken

De wettelijke bepaling dat de onderwijsinstelling een stelsel van kwaliteitszorg dient te onderhouden spreekt deze instelling rechtstreeks aan op het eigen zelfregulerend vermogen. Ze moet de eigen kwaliteit kunnen bewaken en zichzelf bij onvoldoende kwaliteit kunnen corrigeren.

Dit stelsel heeft vier kenmerken:

- 1 bewuste kwaliteitszorg
- 2 systematische kwaliteitszorg
- 3 betrokkenheid van onafhankelijke deskundigen
- 4 samenwerking met andere instellingen

Bewuste kwaliteitszorg

De instelling moet zich bewust zijn van de mate waarin zij kwaliteit levert. Daarnaast moet zij zich bezinnen op mogelijkheden om de kwaliteit te verbeteren. Het stelsel van kwaliteitszorg moet de instelling tot bezinning en beoordeling aanzetten.

Systematische kwaliteitszorg

De zorg voor de kwaliteit dient systematisch plaats te vinden. Vandaar dat wordt gesproken van een stelsel van kwaliteitszorg. Kenmerken daarvan zijn onder meer:

- dat de beoordeling van de kwaliteit regelmatig plaatsvindt en niet ad hoc;
- dat men gebruik maakt van adequate informatie;
- dat de instelling voor zichzelf helder definieert wat ze onder kwaliteit verstaat en welke normen ze daarvoor aanlegt;
- dat men bepaalt welke onderwerpen en onderdelen van de organisatie en het onderwijs van de instellingen bij de totstandkoming van kwaliteit worden betrokken en
- dat men vastlegt wie binnen de instelling verantwoordelijk is voor de totstandkoming en verbetering van de kwaliteit.

Betrokkenheid onafhankelijke deskundigen

Bij de kwaliteitsbeoordeling moeten onafhankelijke deskundigen worden betrokken. Daardoor wordt bewerkstelligd dat de instelling niet alleen op basis van eigen waarnemingen beoordeelt, maar daarbij ook heel nadrukkelijk de waarnemingen van meer objectieve en onafhankelijke buitenstaanders bij de beoordeling betreft.

Samenwerking met andere instellingen

De kwaliteitsbeoordeling moet zo veel mogelijk in samenwerking met andere instellingen

plaatsvinden.

Hierdoor kunnen instellingen op het terrein van kwaliteitszorg van elkaar leren en een gezamenlijke expertise met betrekking tot de kwaliteitszorg opbouwen.

3.2 Terreinen van kwaliteitszorg

Waarop dient de kwaliteitszorg betrekking te hebben? Kort gezegd: op al die terreinen waarop een onderwijsinstelling wordt aangesproken door de externe belanghebbende partijen. Voor de rijksoverheid als één van die partijen is van belang dat deze kwaliteitszorg in ieder geval betrekking heeft op kwalificering, toegankelijkheid, doelmatigheid van leerwegen en op studietoelagen en beroepskeuzevoorlichting.

De instelling heeft verder grote vrijheid bij de opzet van het stelsel. Zij kan gebruik maken van bestaande systemen van kwaliteitszorg, deze systemen naar eigen inzicht aanpassen of zelf een stelsel opzetten. Hoe het stelsel ook opgezet is, het moet wel "werken". Het moet daadwerkelijk bijdragen aan de totstandkoming en de verbetering van kwaliteit. Het stelsel is immers geen doel op zichzelf. Uit het kwaliteitszorgverslag moet blijken of het stelsel aan zijn doel beantwoordt.

4 Het kwaliteitszorgverslag

4.1 Doel van het kwaliteitszorgverslag

Het doel van het kwaliteitszorgverslag (zie bijlage: regelingen) is: verantwoording afleggen over het in het vorige hoofdstuk omschreven kwaliteitszorgstelsel, zodat de buitenwacht zich een oordeel kan vormen over het zelfcorrigerend vermogen van de instelling. Anders gezegd: de buitenwacht moet uit het verslag kunnen lezen of de instelling de kwaliteit in de vingers heeft.

Het kwaliteitszorgverslag dient openbaar gemaakt te worden. Het moet tevens aan de inspectie worden gezonden en is dus mede een schriftelijke verantwoording aan de rijksoverheid. Het gaat bij de beschrijving van het stelsel van kwaliteitszorg om twee aspecten: a) de opzet van het kwaliteitszorgstelsel en b) de werking van het kwaliteitszorgstelsel.

De opzet van het kwaliteitszorgstelsel

In dit deel van de beschrijving gaat het er vooral om duidelijk te maken hoe de instelling systematisch de kwaliteitszorg vormgeeft in alle lagen van de organisatie. Het moet een beeld geven van het kwaliteitszorgstelsel op instellingsniveau: op welke wijze zorgt de instelling als geheel voor systematische normering, realisatie en beoordeling en voor eventueel benodigde verbeteringen? Wie is daarvoor binnen de instelling verantwoordelijk?

Bij deze beschrijving kan onder meer aandacht geschonken worden aan: het personeelsbeleid, keuze en ontwikkeling van nieuw onderwijsaanbod, organisatorische inrichting, toetsing en afsluiting. Ook het systeembeheer met betrekking tot de kwaliteitszorg kan hier worden beschreven.

De werking van het kwaliteitszorgstelsel

In dit deel van de beschrijving moet duidelijk worden gemaakt dat het stelsel daadwerkelijk op ten minste een aantal centrale terreinen wordt toegepast en adequaat functioneert. Dat moet gebeuren aan de hand van een beschrijving van een cyclus van activiteiten. Het is hierbij niet de bedoeling om in detail de kwaliteit op de verschillende onderdelen zélf te beschrijven. Daarvoor bestaan immers andere informatiebronnen, zoals kwantitatieve gegevens die via de reguliere informatiestroom ter beschikking komen. Kwantitatieve gegevens kunnen in het kwaliteitszorgverslag wel worden gebruikt om kwaliteitsverbeteringen aan te tonen en om te illustreren hoe het stelsel werkt.

De werking van het kwaliteitszorgstelsel van de instellingen dient in elk geval op een viertal kernterreinen te worden aangetoond, namelijk op de vier wettelijke taakgebieden van de instellingen. Dat zijn:

1. kwalificering
  - voor de arbeidsmarkt;
  - voor vervolgstudie;
  - voor maatschappelijk en cultureel functioneren;
  - voor sociale redzaamheid;
2. toegankelijkheid;
3. doelmatige leerwegen;
4. studie- en beroepskeuzevoorlichting.

Voor de agrarische innovatie- en praktijkcentra worden de kernterreinen afzonderlijk in een ministeriële regeling vastgelegd.

Er moet op elk van deze vier terreinen gerapporteerd worden:

- wat de doelstellingen zijn die de instelling wil bereiken;
- welke resultaten er geboekt zijn;
- welke discrepanties er zijn tussen doelen en resultaten en hoe die beoordeeld moeten worden;
- welke vervolgacties gepland zijn?

Instellingen zijn verder uiteraard vrij om te rapporteren over de werking van het kwaliteitszorgsysteem op andere dan de genoemde vier terreinen.

4.2 De rol van de Onderwijsinspectie

De Onderwijsinspectie speelt bij het kwaliteitszorgverslag een belangrijke rol. Zij zal er in het kader van haar controle-taak op toezien dat het kwaliteitszorgstelsel adequaat is: is het stelsel toereikend om de kwaliteit van het onderwijs te beheersen en waar nodig te verbeteren? Het kwaliteitszorgverslag dient het de inspectie dan ook mogelijk te maken zich een gefundeerd oordeel te vormen over de kwaliteitszorg van de instelling. De rol die de Onderwijsinspectie daarbij vervult, is enigszins vergelijkbaar met de rol van een accountant bij een financiële verantwoording. De Onderwijsinspectie beoordeelt het kwaliteitszorgverslag en het kwaliteitszorgstelsel aan de hand van de volgende drie criteria:

1. Geeft het kwaliteitszorgverslag een getrouwe weergave van de feiten? Daarbij gaat het om kwesties als: gaat het om een beschrijving die op feiten is gebaseerd en niet op veronderstellingen? Zijn de feiten controleerbaar? Wordt alle relevante informatie vermeld die nodig is om een oordeel te kunnen geven? Zijn er betrouwbare instrumenten gebruikt om de resultaten vast te stellen? Hanteert de instelling duidelijke en expliciete criteria voor de waardering van de eigen prestaties?
2. Deugt het kwaliteitszorgstelsel: wordt de kwaliteit op adequate wijze bewaakt en

op adequate wijze verbeterd? Daarbij gaat het om vragen als: vindt de kwaliteitszorg systematisch plaats? Is er sprake van een cyclisch proces van normering, beoordeling en verbetering van kwaliteit? Is de onafhankelijkheid van de externe deskundigen gewaarborgd? Is er sprake van een weergave van zowel de sterke als de zwakke kanten? Leiden de voorgestelde maatregelen redelijkerwijs tot verbetering van de kwaliteit?

3. Deugt de wijze waarop de kwaliteit van het onderwijs wordt beoordeeld? Daarbij gaat het om kwesties als: is de groep externe deskundigen breed en evenwichtig samengesteld? Is het beoordelingskader geëxpliciteerd? Is het beoordelingskader adequaat gehanteerd? Zijn bij de beoordeling van de kwaliteit betrouwbare instrumenten gebruikt? Worden in het beoordelingsrapport feiten en veronderstellingen duidelijk van elkaar gescheiden?

Binnen drie maanden na ontvangst van het kwaliteitszorgverslag geeft de Onderwijsinspectie haar oordeel over het verslag en rapporteert ze haar bevindingen aan de instelling. Alleen als daar bijzondere aanleiding toe is, meldt de Onderwijsinspectie haar bevindingen aan de minister.

Over het totaal aan ingediende verslagen levert de Onderwijsinspectie binnen zes maanden een rapportage aan de minister van OCenW. Daarin geeft zij ook een landelijk beeld van de kwaliteitszorg bij de bve-instellingen als geheel. In het landbouwonderwijs geldt een gelijksoortige procedure voor de Agrarische Opleidings Centra (AOC's) en de innovatie- en praktijkcentra (IPC's) die onder de verantwoordelijkheid vallen van de minister van LNV.

4.3 De invoering van het kwaliteitszorgverslag

De regeling voor het kwaliteitszorgverslag wordt in fasen ingevoerd. In het eerste kwaliteitszorgverslag dat de instellingen moeten leveren, gaat het erom dat de instelling een beschrijving geeft van de opzet van het stelsel en van de resultaten die men met dit stelsel nastreeft. Dit is het beperkte kwaliteitszorgverslag.

De tweede keer dat van instellingen het kwaliteitszorgverslag verlangd wordt, gaat het behalve om een beschrijving van de opzet en de nagestreefde resultaten, ook om:

- de feitelijk gerealiseerde resultaten;
- een vergelijking van de feitelijke met de nagestreefde resultaten;
- een beschrijving van de activiteiten ter verbetering van de resultaten;
- een beschrijving van de voornemens voor de komende beoordelingen.

Dit is het volledige kwaliteitszorgverslag.

De indiendatum voor het beperkte kwaliteitszorgverslag is afhankelijk van de datum waarop de instellingen voor bekostiging in aanmerking zijn gebracht:

- instellingen die vóór 1 augustus 1996 door middel van een beschikking als "WEB-instelling" voor bekostiging in aanmerking zijn gekomen (ROC, AOC, of een instelling die in aanmerking komt voor een van de uitzonderingsbepalingen in de WEB), moeten vóór 1 mei 1997 het eerste kwaliteitszorgverslag indienen;
- instellingen die ná 1 augustus 1996 als "WEB-instelling" voor bekostiging in aanmerking zijn gekomen, moeten vóór 1 mei 1998 het eerste kwaliteitszorgverslag indienen;
- innovatie- en praktijkcentra moeten vóór 1 mei 1998 het eerste kwaliteitszorgverslag indienen.

Alle instellingen moeten uiterlijk 1 mei 1999 het eerste volledige kwaliteitszorgverslag hebben ingediend. Vervolgens is sprake van een cyclus van twee jaar. Op 1 mei 2001 moet dus weer een kwaliteitszorgverslag worden ingediend.

Tabel 1: tijdschema invoering kwaliteitszorgverslag WEB

	1 mei 1997	1 mei 1998	1 mei 1999	1 mei 2000	1 mei 2001
Instellingen met beschikking vóór 1 augustus 1996	beperkt verslag	-	-	-	-
Instellingen en IPC's met beschikking ná 1 augustus 1996	-	beperkt verslag	-	-	-
Alle instellingen	-	-	volledig verslag	-	volledig verslag

Aangezien het kwaliteitszorgverslag iets geheel nieuws is voor de bve-sector en een lange implementatietijd zal kennen, is in de regeling een bepaling opgenomen die er in voorziet dat de regeling op 31 december 2001 afloopt. Dit maakt het noodzakelijk dat de Ministeries van OCenW en LNV na verloop van tijd de vraag beantwoorden of de regeling en het functioneren van het kwaliteitszorgverslag tegemoetkomen aan de bedoelingen van de WEB.

Bijlage 1 Passages uit de WEB

Artikel 1.3.6. Kwaliteitszorg

1. Het bevoegd gezag richt een stelsel van kwaliteitszorg voor de instelling dan wel voor het agrarisch innovatie- en praktijkcentrum in en draagt er in dat verband zorg voor dat, zoveel mogelijk in samenwerking met andere instellingen, wordt voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs. Het bevoegd gezag draagt er zorg voor dat de in de eerste volzin bedoelde beoordeling geschiedt met betrokkenheid van onafhankelijke deskundigen.

2. Het bevoegd gezag maakt om het andere jaar een verslag omtrent de kwaliteitszorg openbaar en zendt dit voor 1 mei van dat jaar aan de inspectie. Het verslag wordt ingericht volgens bij ministriële regeling te geven voorschriften en omvat een uiteenzetting over de gebruikte methodes van kwaliteitsbeoordeling, de inrichting van de in het eerste lid bedoelde kwaliteitsbeoordeling met betrokkenheid van onafhankelijke deskundigen, de resultaten van de in het eerste lid bedoelde regelmatige beoordeling, het voorgenomen beleid van de instelling in het licht van die resultaten en de voornemens ten aanzien van de kwaliteitsbeoordeling.

Bijlage 2 Achtergrondinformatie

1. Regeling inrichting kwaliteitszorgverslag WEB

De Regeling inrichting kwaliteitszorgverslag WEB" is gepubliceerd in Uitleg/OCenW-Regelingen, nr.19, 4 september 1996

2. Kwaliteitszorgproject BVE Raad

Door de BVE Raad wordt met financiële ondersteuning van het ministerie van OCenW een project "Kwaliteitszorg voor BVE-instellingen" uitgevoerd. Dit project is gericht op het ontwikkelen en implementeren van een functionerend kwaliteitszorgstelsel in de BVE-instellingen.

In het kader van dit project kunnen instellingen samenwerken en individuele ondersteuning krijgen bij de opzet van het kwaliteitszorgstelsel.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de BVE Raad.

3. Kwaliteitszorgproject AOC's

In 1995 zijn de Agrarische Opleidingscentra gestart met een project kwaliteitszorg. De koepel van AOC's, de AOC Raad vervult hierin een initiërende en coördinerende rol.

Doel van het project is het stimuleren van kwaliteitszorg bij AOC's. De projecten passen binnen het landelijk vastgesteld kader kwaliteitszorg en richten zich op een of meer kernactiviteiten van kwaliteitszorg: bepaling, bewaking of verbetering.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de AOC Raad.

Bijlage 3 Adressen

AOC-raad

Postbus 458

6710 BL Ede

telefoon : 0318 640666

telefax : 0318 641610

E-mail : mjs.@ipcplant.agro.nl

BVE Raad

Postbus 196

3730 AD De Bilt

telefoon : 030 2219 811

telefax : 030 2202 506

E-mail : info@BveRaad.bve.nl

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Postbus 25000

2700 LZ Zoetermeer

telefoon : 079 323 2323

telefax : 079 323 2320

Internet : <http://www.dds.nl/plein/bve>

Specifieke bve-informatie vindt u op het bve/plantsoen

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Postbus 20401

2500 EK 's-Gravenhage

telefoon : 070 379 3911

telefax : 070 347 9147

E-mail : welling@ka.lnv.agro.nl

home page : <http://www.minlnv.nl>

Bijlage 4 Lijst van afkortingen

AOC Agrarisch Opleidings Centrum

IPC Innovatie- en praktijkcentra

HBO hoger beroepsonderwijs

LNV Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

OCenW Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

WEB Wet educatie en beroepsonderwijs

Titels

Deze reeks bestaat uit de volgende titels:

- 1
  - De Wet in hoofdlijnen
  - Main outline
  - Das Gesetz in Grundzügen

- 2 De wettekst
- 3 De aanpak van de implementatie
- 4 Termen en definities
- 5 Regionale opleidingscentra en overige instellingen
- 6 De kwalificatiestructuur beroepsonderwijs
- 7 Educatie
- 8 Kwaliteitszorg

Binnenkort verschijnen:

- Le loi dans ses grandes lignes
- Particulier onderwijs
- Landelijke organen beroepsonderwijs
- Agrarisch onderwijs